

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania K. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Olsztynie
o zasiłek opiekuńczy i macierzyński oraz zwrot nienależnie pobranego zasiłku
opiekuńczego i macierzyńskiego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 lutego 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie
z dnia 17 marca 2023 r., sygn. akt IV Ua 5/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Olsztynie kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

[mc]

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z 17 marca 2023 r., IV Ua 5/23, oddalił apelację odwołującej się K.M. od

wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie z 18 listopada 2022 r., IV U 141/20, oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Olsztynie z 10 stycznia 2020 r. odmawiającej jej prawa do zasiłku opiekuńczego za okres od 7 do 8 grudnia 2017 r. oraz zasiłku macierzyńskiego za okres od 20 czerwca 2018 r. do dnia 18 czerwca 2019 r. oraz zobowiązującego ją do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku opiekuńczego oraz zasiłku macierzyńskiego za wskazany okres w łącznej kwocie 21.044,48 zł wraz z odsetkami.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła Odwołująca. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazując na jej oczywistą zasadność, która przejawia się w przyjęciu, że nie można uznać za niezasadnie pobrane świadczenia, w rozumieniu art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm., dalej jako ustawa systemowa), świadczeń wypłaconych w okresie, gdy strona miała prawo założyć, że ma do nich prawo, ze względu na kwestionowanie przez ZUS jedynie wysokości wypłaconych świadczeń a nie samego faktu podlegania ubezpieczeniom społecznym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Organ rentowy wniosł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie od skarżącego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. i tylko w przypadku

przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Powołując się na przesłankę przedsądu, jaką jest jej oczywista zasadność, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście

uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że autor skargi nie wykazał istnienia powołanej przez siebie przesłanki przedsądu.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 września 2014 r., II UK 570/13 (OSNP 2016 nr 1, poz. 11) stwierdził, że zwrot nienależnie wypłaconych świadczeń przez płatnika może być fakultatywny tylko wówczas, gdy niewątpliwy jest obowiązek zwrotu takich świadczeń przez tego kto je pobrał. Inaczej jest obowiązkowy. W ocenie Sądu Najwyższego, nawet gdy niewątpliwy jest obowiązek zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń przez tego kto je pobrał, nie jest wyłączone fakultatywne żądanie zwrotu przez płatnika (por. wyroki Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2017 r., I UK 36/16, LEX nr 2237288, oraz z 28 stycznia 2015 r., I UK 206/14, LEX nr 1653740).

Zgodnie z art. 84 ust. 2 ustawy systemowej, za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części i jeśli przyznanie lub wypłacenie tych świadczeń nastąpi na skutek świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez płatnika składek (art. 84 ust. 6), obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami, o których mowa w ust. 1, obciąża odpowiednio płatnika składek za cały okres, za który nienależne świadczenia zostały wypłacone. W judykaturze przyjmuje się, że świadomym wprowadzeniem w błąd jest umyślne działanie, które ma postać zamiaru bezpośredniego lub zamiaru ewentualnego. Błąd stanowi następstwo świadomego działania pobierającego świadczenie, determinowanego wolą wywołania przekonania po stronie organu, że zostały spełnione warunki nabycia prawa do świadczenia lub świadczenia o określonej wysokości. Ów błąd wiąże się zawsze z pierwotną wadliwością rozstrzygnięć organu rentowego lub odwoławczego, z etapem ustalania prawa do świadczeń, a jego istotną cechą konstrukcyjną, odróżniającą od innych uchybień, jest istnienie fałszywego wyobrażenia organu o stanie uprawnień ubezpieczonego, wywołanego na skutek

świadomego zachowania osoby pobierającej świadczenie (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 16 grudnia 2008 r., I UK 154/08, OSNP 2010 nr 11-12, poz. 148; z 5 kwietnia 2001 r., II UKN 309/00, OSNP 2003 nr 2, poz. 44; z 8 stycznia 1999 r., , OSNAPIUS 2000 Nr 5, poz. 196; z 29 lipca 1998 r., II UKN 147/98, OSNAPIUS 1999 Nr 14, poz. 471; z 14 kwietnia 2000 r., II UKN 500/99, OSNAPIUS 2001 nr 20, poz. 623; z 9 marca 2012 r., I UK 335/11, LEX nr 1212052; z 27 stycznia 2011 r., II UK 194/10, LEX nr 786392; z 20 maja 2004 r., II UK 385/03, OSNP 2005 nr 2, poz. 25; z 9 lutego 2017 r., LEX nr 2255424). Organ rentowy wcześniejszą decyzją (z 13 grudnia 2019 r.) uznał, że Skarżąca nie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz chorobowemu od 1 października 2017 r. Potwierdzone to zostało wyrokiem Sądu Okręgowego z 15 października 2020 r. oraz wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 14 kwietnia 2021 r., od którego złożonej skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy nie przyjął do rozpoznania (postanowienie z 7 września 2022 r., II USK 602/21). W konsekwencji powyższego Organ rentowy wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję.

Z przytoczonych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

[ms]